

TAULA D'EMERGÈNCIA CLIMÀTICA

Informe de la sessió del 17 d'octubre de 2019

ÀMBIT: RESIDU ZERO

Referents:

Frederic Ximeno, gerent de Medi Ambient i Serveis Urbans

Carlos Vázquez, director de Serveis de Neteja i Gestió de Residus

SITUACIÓ ACTUAL

Actualment el ritme actual de consum de recursos és insostenible i excedeix la velocitat en que el planeta els proveeix. Cal replantejar la manera en que produïm i consumim per tal de fer un ús més eficient dels recursos i tancar el cicle dels materials.

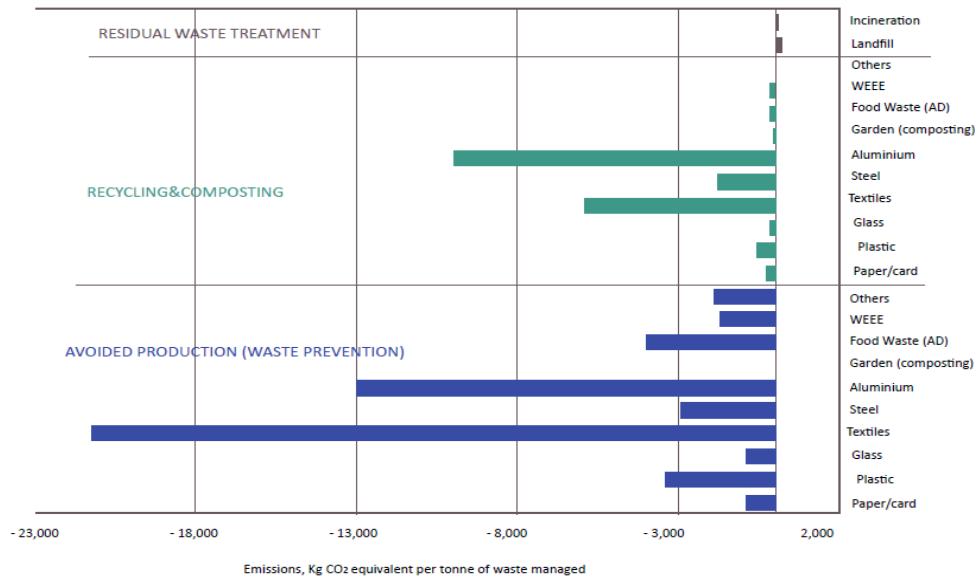
Per fer-hi front, les Nacions Unides incorporen com un dels principals Objectius de Desenvolupament Sostenible la producció i consum responsables i la Unió Europea en el marc del full de ruta de l'Estratègia 2020 i el VII Programa d'Acció Ambiental desplega el Paquet d'Economia Circular. El Paquet d'Economia Circular publicat el juliol del 2018 adreça tota la cadena de valor des del disseny dels productes fins a la gestió de residus i el mercat de matèries primeres secundàries.

En el context d'aquests canvis a nivell internacional s'alineen les administracions més properes amb la planificació de residus i recursos del PRECAT20 i el PREMET25, la creació de l'observatori d'economia circular per part de la Generalitat o per part de l'AMB l'Acord Metropolità per al Residu Zero.

Les ciutats també són agents indispensables per assolir una economia circular i el Residu Zero. Aquestes consumeixen el 75% dels recursos naturals i generen el 50% dels residus mundials i entre el 60 i el 80% de les emissions d'efecte hivernacle globals. Les ciutats són a més les responsables d'implantar mesures que afavoreixen la prevenció i una bona recollida selectiva dels residus.

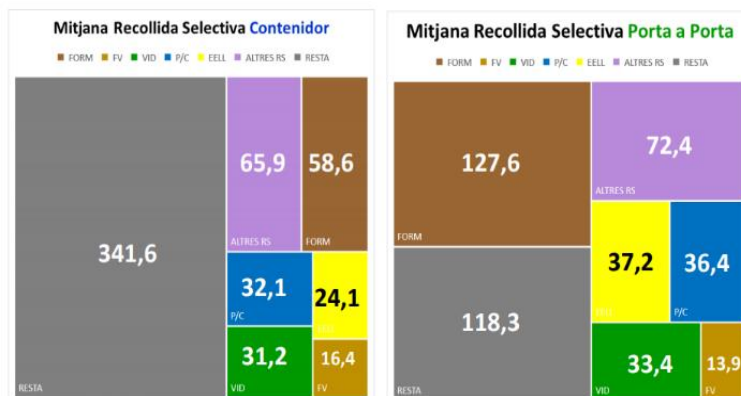
Un habitant de Barcelona genera anualment un total de **483 kg** de residus, ara bé, considerant tots els seus habitants, a Barcelona es genera l'equivalent a 89 tones de residus cada hora. Les emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEH) derivades de l'àmbit dels residus varien en funció de la gestió que se'n fa dels mateixos. D'una banda, la prevenció és clau per avançar cap al Residu Zero i evitar alhora la generació d'emissions i l'impacte al planeta. D'altra banda, el tractament finalista (abocador o incineració) és el que més emissions de CO₂ genera. A Barcelona, encara hi ha actualment al voltant del 62% dels residus municipals generats que acaben a tractament finalista.

Impactes de les principals activitats de la gestió de residus al canvi climàtic

Per tal de disminuir la quantitat de residus que acaben a tractament finalista cal incidir en la prevenció i en la recollida selectiva. La recollida selectiva a la ciutat de Barcelona es troba estancada des de ja fa anys al voltant del 38% i la qualitat de les diferents fraccions recollides selectivament no millora. Això demostra que el sistema de recollida de residus amb contenidors ha tocat un sostre i que cal canviar el sistema mitjançant sistemes de recollida amb coresponsabilització ciutadana. A Catalunya, el 2019 ja hi ha més de 200 municipis que han implantat el sistema de recollida Porta a Porta presentant molt bons resultats de recollida selectiva al mateix temps que ha afavorit la reducció de la generació, tot i que molt poques ciutats de més de 50.000 habitants l'han implantat.

Dades de recollida selectiva bruta de residus municipals (kg/hab./any)

Cal destacar el gran esforç (econòmic, mitjans, logístic, etc.) que han de fer les administracions per gestionar la gran magnitud de residus generats i tot el que implica la seva gestió, uns esforços que no s'han visibilitzat mai.

L'any 2016 l'ajuntament de Barcelona va presentar l'**estratègia Residu Zero** de Barcelona (2016-2020) amb l'objectiu d'avançar cap una economia circular mitjançant la reducció de la generació de residus i la reincorporació dels materials al cicle productiu.

Barcelona ja té experiència en la implantació d'aquest sistema. El Porta a Porta implantat l'any 2018 a **Sarrià Vell** va ser una iniciativa que va néixer a partir de la demanda veïnal. El resultat va ser que els nivells de recollida selectiva es van triplicar i la recollida de la fracció orgànica es va multiplicar per 10 assolint un nivell d'impropis inferior al 1%.

Barcelona aviat farà un altre pas endavant, transformant el contenidor d'envasos en contenidor de **reciclabes** i d'aquesta manera recuperar més residus i augmentar els nivells de recollida selectiva i reciclatge.

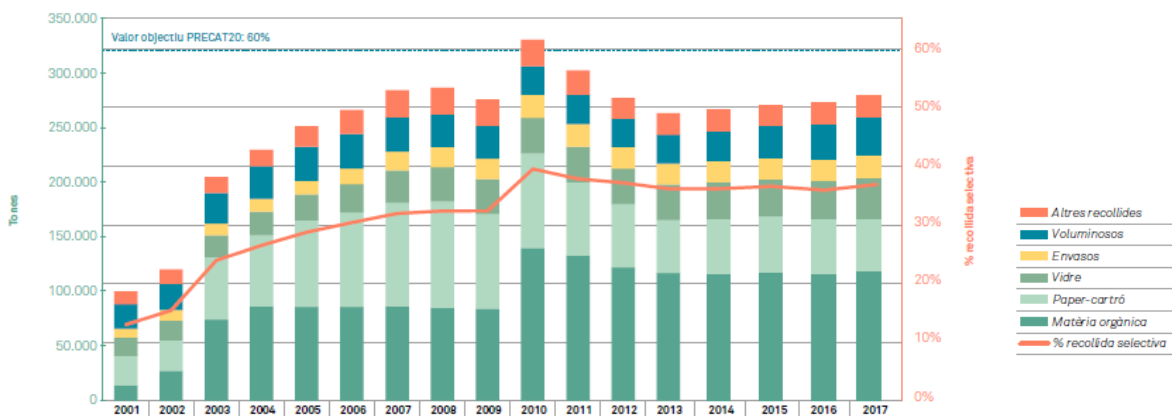
Dades rellevants:

- La gestió i el tractament de residus contribueix aproximadament a un **10% de les emissions de gasos d'efecte hivernacle** comptabilitzades a Barcelona.
- La **generació total** de residus municipals (domèstics i comercials) és de 483 kg/hab/any (1,32 kg/hab/dia) i la de la resta de 303 kg/hab/ any.

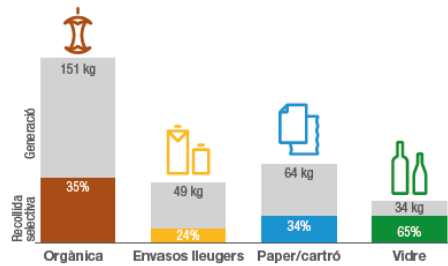
- La **recollida selectiva** es troba estancada al voltant del 38%.

Evolució de la recollida selectiva a Barcelona

- El nivell d'**impropis** de la fracció orgànica de la recollida domiciliària és del 15% i del 6% per les recollides comercials.

- La fracció orgànica és la que presenta un potencial de millora de la recollida selectiva més elevat. A més, aquesta fracció és una de les principals emissores de CO₂.

- % de Població amb sistema de recollida Porta a Porta a Barcelona: 0,6%.

I QUÈ EN DIU EL PLA CLIMA?

El Pla estableix com objectius estratègics pel 2030:

- Reduir la generació de residus a **1,20 kg/hab/dia**.
- Assolir el **60%** de recollida selectiva (respecte la generació total) i una recollida de qualitat de la fracció orgànica, amb un **8%** màxim de pes en **impropis**.
- **>130.000 t de CO₂** estalviades per any.
- **4.500** llocs de treball amb el desplegament complet de l'estratègia Residu Zero.

REPTES MÉS RELLEVANTS

- Avançar cap a una **economia circular** mitjançant la disminució de la generació de residus i la reincorporació de totes les matèries al cicle productiu o als sistemes naturals.
- Impulsar una **nova cultura del consum** coresponsabilitzant a la ciutadania.
- Augmentar els nivells de **recollida selectiva, reciclatge, recuperació i reutilització** de recursos.
- Reduir les **emissions** de gasos d'efecte hivernacle generades de la gestió de residus, sobretot de la fracció orgànica.

ALGUNES ACTUACIONS CLAU

Prevenió de residus

- Fomentar les activitats de reparació entre la ciutadania, mitjançant tallers, ateneus de fabricació 2.0, etc.
- Desenvolupar accions per lluitar contra el malbaratament alimentari.
- Implantació del got reutilitzable de manera estructural i obligatòria a totes les activitats que requereixin de llicència municipal.

- Promoure les activitats i els hàbits amb RZero com l'ús de vaixelles reutilitzables, foment de regals immaterials, ús d'ampolles d'aigua i embolcalls reutilitzables, consumir sense residus, etc.

Increment de la recollida selectiva

- Implantar sistemes de recollida de major corresponsabilització (individualització) ciutadana, sistemes porta a porta, sistemes de contenidors amb identificació d'usuaris, plataformes mòbils, etc.
- Implantar sistemes de devolució i retorn d'envasos.
- Incrementar els productes amb sistemes de responsabilitat ampliada del productor.
- Visibilitzar el cost econòmic individual de la gestió dels residus. Implantar taxes de recollida vinculades al pagament per generació o vinculades al comportament ambiental.

Normativa

- Disposar d'una nova llei de residus amb instruments i recursos efectius per avançar en la prevenció de residus.
- Disposar de mecanismes de finançament que permetin desenvolupar projectes per avançar cap el RZero.

CORRESPONSABILITAT

Àrea Metropolitana de Barcelona

- Impulsar la implantació del SDDR.
- Desplegar el pla metropolità de prevenció.
- Desenvolupar el Pla d'Actuació de Millora i Optimització de les Recollides Selectives (PLAMIR)
- Adaptar les plantes de triatge d'envasos per la recepció de materials reciclables.
- Dotar de les plantes de tractament/instal·lacions necessàries per gestionar els residus generats.

Generalitat

- Aprovar de la Llei catalana de prevenció i gestió de residus i l'ús eficient dels recursos en fase de consulta pública.
- Impulsar la implantació del SDDR.
- Finançar proves pilot dels diferents sistemes de recollida/noves tecnologies per tal de que hi hagi més precedents de llocs on s'hagin implantat.

Estat

- Crear nous Sistemes Col·lectius de Responsabilitat Ampliada del Productor (SCRAP) de tèxtils, matalassos etc.
- Implantació del SDDR per a envasos de begudes i altres tipus de residus.
- Transposició del paquet economia circular i de la Directiva de plàstics.
- Transposar les modificacions de la Directiva d'Ecodisseny.

APORTACIONS A LA SESSIÓ DEL 3 D'OCTUBRE

REPTES MÉS RELLEVANTS REVISATS

1. **Reduir la generació de residus**, en quantitat i toxicitat, i avançar cap a una economia circular i la reincorporació de totes les matèries al cicle productiu o als sistemes naturals.
2. **Promoure un nou model, i una nova cultura, de producció i consum** que prioritzi la minimització de residus implicant tots els agents i coresponsabilitzant la ciutadania.
3. **Augmentar els nivells de recollida selectiva**, especialment de la matèria orgànica, així com el **reciclatge, la recuperació i la reutilització de recursos**.
4. **Reduir les emissions** de gasos d'efecte hivernacle generades de la gestió de residus i del tractament finalista.

ACTUACIONS CLAU REVISADES

1. Impulsar la prevenció de residus en quantitat i toxicitat

- **Implantar el got reutilitzable de manera estructural i obligatòria** a totes les activitats que requereixin de llicència municipal. Implantar un "got Barcelona" universal que no sigui un souvenir diferent per cada ocasió.
- **Implantar i donar a conèixer els sistemes de devolució i retorn d'envasos**. Fer més presents les màquines d'envàs i retorn.
- **Promoure xarxes i espais d'intercanvi de recursos a diferents escales (empreses, comerços, entitats ciutadans)**. Promoure el vincle entre les empreses que tenen un subproducte i les que en demanen. Fomentar l'ús de la Borsa de subproductes de Catalunya (<http://www.residuorecurso.com/ca/inici>).
- **Establir acords voluntaris amb els principals agents** generadors de residus.
- **Dur a terme campanyes i accions per promoure activitats i una vida quotidiana amb residu zero**.
- Realitzar una campanya única a la ciutat per tot el comerç de Barcelona per promoure l'ús de bosses reutilitzables i de carmanyoles. Iniciar la campanya en mercats municipals, sumant-ho a altres valors com la proximitat, el producte local o el bon veïnatge.
- **Promoure el consum d'aigua de l'aixeta i fonts** per minimitzar la generació de residus. Dur a terme campanyes informatives per promoure el consum d'aigua de boca, també en esdeveniments. Facilitar filtres per l'aigua de boca per millorar-ne el gust.
- **Impulsar un catàleg d'empreses responsables en fer esdeveniments, càterings i sortides** amb menys residus (especialment les vinculades amb activitats escolars).
- **Afavorir els establiments lliures d'envasos i embalatges** a escala de barri.
- **Acompanyar i empoderar la ciutadania perquè faci pressió** com a consumidors sobre la producció de residus. Adreçar els principals productors de residus i acotar el poder d'Ecoembes.
- **Impulsar la prevenció de residus a l'Ajuntament i a les empreses i organismes municipals** com el Tibidabo, el Zoo de Barcelona o BSM.
- **Promoure la prevenció i l'ecodisseny en l'àmbit del menjar a domicili**.
- **Afavorir que les empreses inverteixin en I+D per fabricar envasos menys contaminants i més fàcilment reciclables**. Alinear els interessos de les empreses i d'Ecoembes amb els d'una economia més sostenible i el residu zero.
- **Dotar la ciutat d'infraestructures vinculades a la reconversió de residus** (especialment en els tòxics) en materials.
- **Promoure els sistemes de responsabilitat ampliada del productor**.

2. Incrementar la recollida selectiva prioritzant la matèria orgànica

- **Potenciar i estendre la recollida porta a porta i altres sistemes de recollida de major corresponsabilització ciutadana a tota la ciutat.**
- **Establir bonificacions pels veïns/es i empreses que fan bé la separació de residus** (amb codis QR a les bosses, premiant comunitats de veïns, etc). Incrementar la recollida de la matèria orgànica amb bonificacions específiques.
- **Dur a termes campanyes informatives sobre separació de residus** que informin sobre on van els residus, que se'n fa de manera transparent, i **vincular-ho al canvi climàtic**. Fer "autòpsies" (caracteritzacions) als contenidors per barris. Donar exemples de solucions sobre recollida selectiva a casa.
- **Abordar i potenciar la recollida selectiva del residu tèxtil** (no està encara normativitzat, depèn de normativa estatal/transposició normativa europea). També incidir en la prevenció i el model de consum del tèxtil. Augmentar el nombre de contenidors de recollida de roba, sobre tot en via pública.
- **Fer un Pla de tancament de la incineradora pública de TERSA, en paral·lel a l'impuls de polítiques de Residu Zero.**
- **Segmentar el sistema de grans generadors de residus per tipologia i fer un tractament diferencial.**

3. Impulsar un marc normatiu per avançar cap al residu zero i l'economia circular

- **Exigir una nova llei de residus catalana** amb instruments i recursos efectius per avançar en la prevenció de residus i en la recollida selectiva.
- **Implantar una taxa de gestió de residus per generació als diferents generadors de residus (grans generadors empreses, particulars)**. Visualitzar els costos de la gestió de residus municipals perquè la ciutadania els conegui, per exemple separant-los de la factura de l'aigua com una opció per visualitzar-los.
- **Promoure els canvis normatius necessaris que permetin considerar el que està catalogat de residu com a recurs** (tot el que surt de la fàbrica que no es producte es considera com a residu quan en molts casos no ho es).
- **Establir bonificacions fiscals als comerços que fomenten la prevenció de residus** (reparadors, comerços a granel, etc).
- **Aprovar una normativa municipal específica i ambiciosa per la prevenció de residus en l'àmbit dels concerts i esdeveniments.**
- **Exigir normativament el coneixement i compliment de la normativa de gestió i separació de residus en comerç de nova creació**, així com a les empreses de serveis encarregades de la neteja, separació de residus i rehabilitacions/manteniments en escoles, equipaments, etc.
- **Prohibir el plàstic per la venda d'aliments**

Altres aportacions

- En l'àmbit de la prevenció de residus i el reciclatge cal triar un camí que ens porti lluny i una ciutadania autònoma, responsable i no depenent de l'Ajuntament.
- Tenir en compte la biodegradabilitat del plàstic i la seva evolució.
- El tèxtil és el residu que més creix degut a la sortida de la crisi (molta gent no llençava la roba per si a cas) i per la cultura de la roba de nova temporada de baixa qualitat i de molt curta durada.
- Cal facilitar informació sobre la toxicitat dels productes elaborats amb materials provinents del reciclatge.